

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Univerſa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalæ, 1644

Sect. 1. Vtrum in Deo ſit amor, & circa quę.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

meliora. Quia Deum magis diligere aliquid, nihil est aliud, quam ei majus bonum velle. Cúmque voluntas Dei sit causa bonitatis in rebus: ex eo sunt aliqua meliora, quod Deus illis majus bonum vult. Hæc D. Thom. quæ sequentibus sectionibus fufius exponuntur.

SECTIO I.

Utrum in Deo sit amor, & circa quæ?

Deus amare
necessario
seipsum.

RESPONDEO Deum amare excellenter seipsum, & bona possibiliter extra se, & que etiam existentia: cum ea tamen differentia, quod seipsum, & bona possibiliter, ut talia, necessario amat: existentia vero contingenter & liberè. Prima responsi pars, quod Deus amet necessario seipsum, ita scilicet ut non possit non amare, est communis Theologorum, ut videre est apud Didac. Ruis. disp. 4. de voluntate Dei, sect. 2 num. 10. Probatur primò, quia Deus est tantum bonum, ut non possit clarè videri, & simul non amari. Videt autem seipsum clarissime & perfectissime. Ergo &c. Minor est evidens ex dictis de scientia Dei. Major probatur: quia Deus est summum bonum, & tantum, ut nullum eo maius potentiusque ad rapiendam voluntatem in sui amorem excogitari possit. Est autem sine dubio maius & excellentius illud bonum, quod est tantæ præstantiæ & virtutis, ut voluntatem cuiuscumque clarè videntis, ad amorem necessitet: & conceptu boni tam excellentis nulla apparet implicancia contradictionis, nullaue ratio solida in contrarium: sed potius ipsa ratio naturalis dicitur ita omnino de Dei maiestate & bonitate infinita sentire dignum esse.

Probatur secundò, quia Deus non potest non esse perfectè & complete beatus. Est enim beatitudo summa perfectio naturæ intellectualis, quæ Deo enti perfectissimo deesse non potest. Item beatitudo est perfectio simpliciter simplex, id est, nulli æquæ bonæ aut meliori repugnans: adeoque formaliter Deo conueniens, & quidem essentialiter, utpote per essentiam infinito simpliciter in omni genere perfectiōis, ut ostendimus disput. 3. sect. 6. Atqui beatitudo, ex omni consensu, consistit ex parte in amore & fruitione Dei, per voluntatem, vel essentialiter (ut multi probabilius opinantur) vel saltem ut complemento necessario: quod complementum Deo non potest deesse: quippe cuius beatitudo summa, & perfectissima, completissimaque esse debet. Quare quædam necessarium est Deum semper esse perfectè beatum: tam est necessarium Deum seipso frui iucundissime per amorem & gaudium.

Probatur tertio, quia productio Spiritus sancti est simpliciter & absolute necessaria: neque minus necessarium est Spiritum sanctum spirari, quam Deum esse, & esse trinum

& unum. Ergo principium productionis Spiritus sancti est simpliciter & absolute necessarium. Illud autem principium est fecunditas amoris diuini erga Deum ipsum vel solum, vel præcipue. Ergo &c. Atque hinc sequitur amorem illum esse necessarium non solum quoad specificationem, sed etiam quoad exercitium: quia Spiritus sanctus non potest unquam non spirari: Neque Deus potest unquam esse non summe beatus, & perfectus simpliciter in omni genere perfectionis. Sequitur præterea amorem illum esse magis necessarium, quam sit amor creaturæ mentium beatarum. Nam iste potest absolute non esse. Deo non ponente illius causas, vel non concurrente cum Beatis ad illum exercendum: quippe qui pendet à Dei libertate. At amor Dei ipsius erga se est simpliciter & absolute necessarius, tantaque necessitate, quanta est Deum existere: ita ut nullo modo pendeat à libero eius arbitrio.

Addo amorem illum esse perfectissimum & comprehensum, id est, adequatum amabili obiecti, quod nulli alteri præterquam Deo soli conuenire potest. Sicut enim nulla creatura existens aut possibilis potest Deum comprehendere per intellectum, id est, cognoscere quantum intelligibilis est: ita neque comprehendere per affectum, id est, amare quantum amabilis est. Contra verò, sicut Dei cognitio est adequata ipsius cognoscibilitati: sic amor Dei est prorsus æqualis ipsius amabilitati. Quare ut rectè ait Ricard. Victor. lib. 5. de Trinit. cap. 16. Veri amoris plenitudo in solo Deo est, neque ab illo haberi potest, qui Deus non est. Alioquin si præter Deum aliquis veri amoris plenitudinem habere præualuisset, utique in charitate, & eo ipso in bonitate æqualis Deo esset potuisset persona, qua Deus non esset. Sed quis hoc dicat, vel tenuiter asserere præsumat?

Notandum verò est necessitatem illius amoris esse non solum circa totam Dei perfectionem per modum totius & collectivæ simplicitatis; sed etiam sigillatim circa quamlibet illius perfectionem necessariam, siue essentialem, siue personalem, sumptam prout diuina est & Dei propria. Tanta enim est illius excellentia, ut clarè visa non possit non amari: ac sicut Deo necessario conueniens ita necessario illi placet, tanquam bonum ipsi necessarium: Perfectiones verò, siue habitudines contingentes Dei ad creaturas, cuiusmodi sunt cognitio & amor quorumcumque existentium extra Deum in quacunque temporis differentiæ sicut potuerunt absolute non esse; ita non amantur absolute necessitate, sed tantum ex

suppositione quod sint.

3
Deus amat
necessario
bona possi-
bilia, vt ta-
lia.

Secunda pars responsi, quod Deus amat etiam necessario bona possibilis extra se, intelligenda est de amore simplicis complacentiae circa illa vt talia: non de amore efficaciter tendente ad illorum productione, de quo dicemus paulo post. Probatur autem, quia omnis perfectio possibilis, id est, nullam in suo conceptu inuoluens contradictionem, simpliciter simplex, id est, nulli æque boni, et meliori repugnans, est Deo, necessario tribuenda formaliter & essentialiter, quippe qui est ens simpliciter & essentialiter infinitum in omni genere perfectionis, vt patet ex dictis disp. 3. sect. 8. aliisque locis. Atqui amor simplicis complacentiae circa bona creata possibilis, vt talia, est perfectio possibilis, & simpliciter simplex: ergo &c. Prima pars minoris propositionis, quod scilicet illa perfectio sit possibilis, probatur quia quicquid est bonum, est amabile: & quantum vnumquodque participat de bonitate, tantumdem participat de amabilitate. Ergo potest esse obiectum potentiae volitive vniuersalis & perfectae, cuiusmodi est voluntas diuina. Quia liber enim potentia vniuersalis, & perfecta, potest versari circa ea omnia quae participant ratione sui obiecti: sicut perfecta potentia intellectiva versari potest circa omne intelligibile: & perfecta potentia visiva, circa omne visibile. Altera vero pars eiusdem minoris, quod videlicet sit perfectio simpliciter simplex, probatur quia nullam aliam perfectionem æque bonam, aut meliorem à Deo excludit. Quam enim? Sed potius sicut cognitio omnium possibilium, quae talium, est magna perfectio intellectus diuini, necessario requisita ad perfectam Dei comprehensionem, cuius omnipotentia, & virtus se communicandi, non potest sine illis perfecte intelligi: Ita amor complacentiae circa bona possibilis, vt talia, est necessario connexus cum amore, quo Deus se diligit adæquatè & comprehendit, vt summum bonum, & fontem omnium aliorum bonorum, quorum bonitas est participatio quaedam diuinæ bonitatis, & obiectum bonum & amabile omnipotentiae & intelligentiae diuinæ, necessario cum illis coniunctum in esse possibili. Confirmatur, quia sicut Verbum diuinum procedit, iuxta meliorem sententiam, ex cognitione non solum essentiali & personarum diuinarum, sed etiam possibilium: ita Spiritus sanctus procedit ex eorundem volitione. Ergo amor possibilium est absolute & simpliciter necessarius in Deo, æque ac illorum cognitio. Nam principium formale vtriusque productionis personarum diuinarum est adæquatè necessarium simpliciter & absolute, æque ac ipsa productio.

4
Tertia pars responsi, quod Deus amat etiam bona creata existentia, vt talia, sed amore libero, probatur ex Scriptura, Genes. 1. *Vidit Deus cuncta qua fecerat, & erant valde bona:* Vbi de visu seu noticia approbationis, cum amore complacentiae coniuncta, sermo est. Et Sapient. 11. *Diligis omnia qua sunt, & nihil odisti*

eorum qua fecisti. Et Hieremias 31. *In charitate perpetuum dilexi te.* Et Psalm. 138. Matth. 5. Ioan. 3. 14. 16. aliisque locis Scriptura affirmat Deum amare creaturas, præcipueque intellectuales iustas & sanctas, quas etiam micorum nomine & honore dignatur. Eadem tamen Scriptura pluribus aliis locis testatur amorem illum esse Deo liberum, ita vt liberè quamcumque creaturam produxerit & existere voluerit: Psalm. 134. *Omnia quaecumque voluit Dominus fecit.* Ephes. 1. *Operatur omnia secundum consilium voluntatis suae,* id est, secundum liberam determinationem: nihilque extra Deum esse aut permanere, nisi quia Deus vult. *Quomodo posset aliquid permanere, nisi tu voluisset: aut quod à te vocatum non esset, conseruaretur?* Quae de re plura diximus supra disp. 14. sect. 7. vbi loca citata expendimus. Ratio eiusdem partis est, quia creaturae, vt existentes, non sunt bonum necessarium, aut necessario cum Deo connexum. Ergo non debent necessario amari à Deo vt tales. Nam diuina voluntas, quae perfectissima & rectissima est, debet in vnumquodque ferri iuxta illius conditionem: necessario scilicet, in bonum necessarium, quae talis liberè verò in bonum contingens, seu non necessarium.

Duobus autem modis generatim amantur à Deo bona creata, seu possibilis, seu existentia. Primo in ordine ad seipsum, per amorem qui vocatur concupiscentiae. Secundo, absolute & propter suammet ipsorum bonitatem, qui amor generatim dici potest beneuolentiae, & in ordine ad creaturas rationales dicitur amor amicitiae, cum quis illas amat per se; & bonum quod vult illis, vult propter ipsas, seu quia bonum ipsarum est. Probatur, quia bona creata non tantum habent vt sint amabilia propter Deum, ex eo quod representent diuinam bonitatem, sintque aliqua eius participatio possibilis, aut actualis; vel quod Deo sint grata, quodque deceat diuinam bonitatem vt ad illis participetur: sed in eis est alia ratio, secundum quam à Deo rectè expectari possunt citra illam considerationem quod ad Deum pertineant. V. c. potest Deus velle ipsum esse rerum, & perfectionem ipsius, ratione ipsius esse, & tanquam in se bonum: licet velit vberius ratione diuinæ bonitatis quam decet participari. Item quod aliquis iuste fortiter, temperanter, religiose agat, potest Deus per se amare & approbare, quæ admodum est per se amabile, & contrarium detestabile: quauis vterius possit hæc omnia ad se referre, & propter suam ipsius bonitatem expectere. Vniuersa quidem propter semetipsum operatus est Dominus, Proverb. 18. sed quod tamè etiam propter aliquid aliud Deus aliquando operetur docet Scriptura 4. Reg. 19. & 20. *Protegam, inquit Deus, urbem hanc, & saluabo eam, propter me, & propter Dauid seruum meum.* Et alioquin non posset Deo tribui amicitia, neque charitas: nihil enim amaret nisi amore concupiscentiae. Cum tamen iuxta Scripturam Deus amet & exerceat charitatem erga creaturas rationales: Ephes. 2.

Amor Dei duplex est: erga bona creata.

Deus amat creaturas rationales amore amicitiae.

Et 3

Propter nimiam charitatem qua Deus dilexit nos, &c. Et Psalm. 138. aliisque locis sancti in Scriptura vocantur amici Dei, id est, dilecti a modo afficitia. Neque repugnat, ut eadem res utroque amore ametur, propter se, scilicet, & propter aliud, si habeatque rationem finis, & medij, respectu diverso. Nam humanitas multa sunt & amore sui, & propter aliud. Ita ut harum rationum utralibet, sufficeret ad agendum. Ex. gr. libenter alicui benefacio propter illum, & ut eius benevolentiam acquiram, ita ut vna ratio sine altera sufficeret. Sic deambulatio, vel potio dulcis, potest propter se amari, quia delectabilis: & propter sanitatem, quia utilis. Et quod per se gratum & appetibile est, potest ad aliud vltius referri, & propter illud appeti. Sic etiam Deus incarnationem Verbi & propter se experit, ut opus praestantissimum, & picem totius possibilitatis: & propter hominum salutem, ut Scriptura testatur pluribus locis. Nec dubito quin Deus etiam se ipsum utroque modo diligat: & propter se simpliciter, & ut causam possibilem ac bonum ipsum: quamvis vltimo tandem ad se omnia referat, actu quodam vniuersali, ceteris omnibus superiori ac veluti predominante. Deus enim qui sanctissimum operatur, sibi proponit semper motuum honestissimum, quod est seipsum. Et licet alios fines intendat, omnes tamen bonitati suae infinitae gloriaeque subordinat. Consentit hic in parte Valentini. Herice disp. 18. cap. 2. vbi pluribus rationibus eam confirmat.

Contra quam tamen obijci potest primo quod ait S. Thom. quaest. 19. art. 1. ad 3. voluntatem Dei, cum sit eius essentia, non moueri ab alio, sed a se tantum. Et art. 2. ad 2. concludit solam Dei bonitatem esse ipsi rationem volendi creaturas, ex eo quod creaturae sunt media, & bonitas Dei est finis. Quod argumentum fuse prosequitur Vasq. disp. 82. cap. 2. vbi adheret contrariae sententiae.

Quo sensu Dei voluntas dicatur non moueri ab alio, sed a se tantum, ad amandum?

Respondeo D. Thomam utroque loco ita esse intelligendum, ut neget tantum moueri Deum ab alio quam a sua bonitate, tanquam a motiuo primario & simpliciter vltimo, id est, in quo ita sistat eius voluntas, ut vltius non tendat. Deus autem, licet velit & amet creaturas propter ipsarum bonitatem intrinsecam, & vnam velit propter aliam: non tamen vltimo sistit in creatura; sed omnia refert ad suam bonitatem, id est, ad seipsum, tanquam ad finem vltimum, & motiuum volendi nobilissimum. Ita illum exponunt Herice disp. cit. num. 13. & alii nostrae sententiae patroni: quamvis verba D. Thomae videantur plus asserere, comparata cum argumentis, quibus respondet.

Obijciunt secundo, Actus voluntatis, qui tendunt conuenienter ad motiua, seu obiecta formalia meliora, quatenus talia sunt, esse meliores & honestiores, ceteris paribus: ac sitendans ad obiecta inaequaliter bona & honesta: sunt quoque ipsi inaequaliter boni &

honesti. Atqui bonitas creaturarum non est aequalis in omnibus: ergo si Deus amat creaturas propter ipsarum bonitatem, habet actus inaequaliter bonos & honestos. Hoc autem est impossibile: quia qui libet actus diuinae voluntatis debet esse honestissimus, & quo honestior excogitari non possit.

Respondeo cum Valentini. Herice disp. cit. num. 35. non esse inconueniens admittere in Deo inaequales honestates volitionum diuinarum, secundum praecisionem & distinctionem rationis ab inuicem. Satis enim est quod qualibet praecise sumpta nulla includat imperfectionem, sed tendat in obiectum conuenienter in suo genere, puta in genere iustitiae, liberalitatis, aut misericordiae: quauis sub illa praecisa ratione non includat omnem perfectionem possibilem, aut summam illam quam habet idem actus realiter, quatenus tendit in motiuum excellentissimum, quod est diuina bonitas.

Tertio, contra id etiam quod diximus Deum se diligere propter creaturas (in quo nobiscum sentit Herice disp. 15. c. 3.) obijci potest, quod ille modus amandi conuoluit multas imperfectiones, propter quas Deo conuenire nequit. Primo enim, affectus ille est inordinatus, qui ordinat res aliter, quam ex natura sua ordinantur & ordinari debent. Talis autem esset ille Dei amor: quippe qui Deum ordinaret ad creaturas, cum creaturae ex natura sua ordinantur ad Deum, & ad illum ordinari debeant. Secundo, Deus magis amaret creaturas quam seipsum: quia quando vnum amatur propter aliud, illud magis amatur, propter quod aliud diligitur. Atqui talis affectus est inordinatus & imperfectus ac vitiosus. Tertio, in tali amore creaturae essent finis Deo, quia essent id ad quod Deus referretur, & propter quod amaretur. Ad inordinatum & vitiosum esse referre Deum ad creaturas, ut ad finem: est enim illud contra factum rerum ordinem.

Omissis iis quae Auctor citatus respondet toto cap. 4. eiusdem disputationis, quia mihi non satisfaciant, nego talem modum amandi includere vllam imperfectionem. Et ad primam instantiam dico, non propterea res ordinari aliter, quam ex natura rei ordinantur, debentque ordinari. Nam ex natura rei Deus est conueniens & bonus creaturis, & ut talis ad illas referretur aliquo modo, ut causa illarum existentiae, ut summum bonum creaturarum intellectualium, ut adiumentum necessarium ad varias earum operationes, praesertim supernaturales. Quare cum Deus amatur ut talis, siue a seipso, siue a nobis; non fit contra rectum ordinem rerum. Confirmatur: quia alioqui actus spei esset inordinatus & vitiosus, quippe per quem Deum nobis amamus, ut summum bonum nostrum. Neque verè repugnat creaturas omnes referri ad Deum ex natura sua, tanquam ad finem vltimum: & simul Deum referri aliquo modo ad creaturas; non tanquam ad finem vltimum; sed tanquam ad id cui vere bonus, comodus, delectabilis, & conueniens est.

Non est inordinatum amare Deum a seipso, sed a nobis, propter creaturas.

Non tenet magis amari id propter quod amatur aliud.

Ad secundam, nego antecedens cum eius prolatione, intellectum vniuersaliter: est enim factum in amore recto & ordinato, quo aliquid melius, & amabilius, amatur propter aliud minus bonum & amabile, cui tamen bonum & commodum est, potestque recte eatenus & vt tale amari. Sic licet per actum spei Deum nobis amemus, quia est summum bonum nostrum, vel vt nos beatos reddat; aut per actum charitatis amemus Deum proximo, quia summum illius bonum est, vel vt ipsi bona supernaturalia conferat: non propterea magis nos diligimus, aut proximum, quam Deum ipsum, qui in omni affectu recto & bene ordinato debet habere rationem obiecti magis boni, & magis amabilis.

Ad tertiam Respondeo, neque Deum, neque amorem intrinsecum Dei, habere finem & causam finalem: sicut non habet causam efficientem. Sed actus ille Dei habet tantum creaturam pro ratione motiua amandi seipsum, tali genere amoris, nimirum velut necessarium & multipliciter bonum creaturam, cuius intrinsecam bonitatem amat, & cui perfectiones aduentitias desiderat: simulque vt sit, & suam perfectionem assequatur, vult in omnia necessaria ad existendum, & ad talem perfectionem assequendam. Non potest autem creatura sine Deo existere & perfici. Quare Deus seipsum vt necessarium ad hunc effectum amat.

SECTIO II.

Utrum in Deo sit amor specialis circa seipsum, & bona sua intrinseca?

10.

Amor, desiderium, & gaudium in quo differant?

Ratio dubitandi est, quia amor specialis & stricte sumptus, prout distinguitur a gaudio, & desiderio, est affectus vniuersus seu adhaesiuus voluntatis, circa obiectum secundum propriam bonitatem, praescindens ab absentia, & praesentia seu possessione, neutramque excludens aut negans, sed praesens tantum se habens. Desiderium vero est affectus profectiuus circa obiectum bonum, consideratum vt absens. Gaudium denique est affectus adhaesiuus voluntatis circa obiectum bonum, consideratum vt praesens & possessum. Porro gaudium & desiderium ex amore nascuntur. Ex eo enim quod obiectum amamus simpliciter propter suam bonitatem, solemus inclinari ad eius desiderium, si est absens; & ad gaudium, propter eius possessionem, si est praesens. Vt igitur in Deo sit amor specialis & stricte sumptus circa seipsum, & bona sua intrinseca, debet in hoc obiectum tendere vt praescindens a praesentia & absentia. Talis autem praescisio repugnat intellectui diuino, qui semper Deum & omnia ipsi intrinseca cognoscit scientia visionis, vt semper praesentia & necessaria: adeoque non potest haec

proponere voluntati praescindendo a praesentia. Quare sicut non potest seipsum cognoscere per scientiam simplicis intelligentiae, abstrahendo ad existentia actuali, ita neque potest amare seipsum amore speciali & stricte sumpto. Repugnat etiam haec praescisio ipsi obiecto. Quia cum Deus, & omnia Deo intrinseca, sint ens necessarium, & absolutum necessitate, vi suae perfectionis essentialis, determinatum ad existendum; non possunt sine imperfectione & peruersitate concipi vt ens praescisum ab actuali existentia, & quasi ex sua ratione indifferens ad statum praesentiae, vel absentiae, id est, existentiae vel non existentiae. Confirmatur quia non potest esse in Deo verus actus desiderij circa seipsum, & bona sua intrinseca: eo quod non potest illa considerare & proponere voluntati vt absentia: & desiderium ex natura sua supponit absentiam boni amati. Ergo non potest circa seipsum, & bona sua intrinseca, habere amorem specialem, qui supponit obiectum bonum, abstrahens a praesentia vel absentia: abstrahens, inquam, secundum se; & non tantum secundum nostram considerationem: Deus enim non amat se & sua prout a nobis considerantur, sed prout in se sunt. Abstrahere autem secundum se a praesentia vel absentia, licet non dicat negationem, dicit tamen indifferenciam ad praesentiam vel absentiam: sicut animal praescisum dicit indifferenciam ad rationale vel irrationale: & ens praescisum, est indifferens ad substantiam vel accidens: Atqui Deo, & omni bono diuino intrinseco, repugnat talis indifferencia, quia repugnat idem esse absoluta necessitate determinatum ad praesentiam, & tamen esse indifferens ad praesentiam vel absentiam.

Propter haec argumenta Valent. Herice disput. 13. de voluntate Dei cap. 6. censet Deum non habere amorem stricte sumptum circa seipsum, & bona sua intrinseca; id est affectum specialem qui per rationem possit a gaudio distingui; & virtualiter illud praecedat.

Contrarium tamen dicendum censeo dum Suarez lib. 3. de attrib. cap. 6. num. 7. Dida- co Ruis disp. 52. de voluntate Dei sect. 1. n. 5. alijque recentioribus, qui communiter ita sentiunt, vt indicat Herice num. 20. disputacionis citatae: Antiqui autem de illa distinctione non ita expressè locuti sunt, quia haec controversia ceceper est exorta. Probatur primò ex D. Thoma q. 20. art. 1. in corp. vbi initio ait: *Necessarium esse ponere in Deo amorem. Primus enim motus voluntatis, & cuiuslibet virtutis appetitina, est amor.* Quod autem loquatur de amore specialiter & stricte sumpto, patet ex ijs, quae subijcit paulò post: *Sunt autem quidam actus voluntatis & appetitus respicientes bonum sub aliqua speciali conditione. Sicut gaudium & delectatio est de bono praesenti & habito: desiderium autem & spes, de bono nondum adpto. Amor autem respicit bonum in communi (id est,*

Deus habet erga seipsum actum amoris specialiter dictum.